

ÖĞRETİM ELEMANLARININ ARAŞTIRMA SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Meltem YALIN UÇAR
Arş. Gör. Fevzi DURSUN

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD

ÖZET

Öğretim elemanlarının gerçekleştirdikleri araştırmalarla bilime katkı sağladıkları bilinen bir gerçektir. Ancak, öğretim elemanlarının araştırma süreçlerinde çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları düşünülmektedir. Bu düşünce, yaşanan deneyimler ve yapılan gözlemlere dayalı olarak gelişmiştir. Eldeki çalışma, öğretim elemanlarının araştırma sürecinde yaşadıkları bu güçlükleri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlemesi yapılarak yorumlanacaktır. Elde edilen verilerden, öğretim elemanlarının araştırma yaparken karşılaştıkları, sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik yapılan önerilere yer verilecektir. Araştırmanın örneklemini, devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Örneklem seçimi; bölge, üniversite ve fakülte türü gözetmeksizin ülke sathına yaygınlaştırılmaya çalışılarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Öğretim elemanı, araştırma sorunları

PROBLEMS FACULTY MEMBERS FACE IN THE RESEARCH PROCESS AND SOLUTIONS

Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU
Assist. Prof. Dr. Meltem Yalın UÇAR
Research Assist. Fevzi DURSUN

ABSTRACT

The study was conducted to investigate that difficulties of faculty members have during research process and also how these obstacles can be solved. The sample of the study consisted 112 faculty members working in the state universities. For the analysis of the data frequency analysis was done and then commented. For the first sub-problem, the faculty members pointed out that because of their management duty and heavy course loads they have little time to research. For the second problem, they pointed out that they can't make researches because of economic problems. For the third problem, they pointed out the difficulties that are about bureaucratic process and sometimes bureaucratic bars they faced during the process of construction of their researches, having permission, and applying them. According to the same sub-problems' answers taken from open ended questions; the order of the problems that they face are given like this way; bureaucratic problems, financial difficulties then limited time to research due to their management duty and heavy course loads and also foreign language problem. Participants pointed out that they plan and conduct their studies individually and they face the problems with every study. It is seen that researches are supported by universities and also TUBITAK. For solving the problems, it is recommended that bureaucratic bars should be cleared away, arrangements should be done about faculty members' course loads, and in this process financial support should be given, going abroad for the study should be promoted and faculty members should be routinely informed about supports.

Key words: Faculty members, research problems.

GİRİŞ

Bilimsel araştırmalar, verilerin sistematik olarak elde edilmesi ve bu verilerin analiz edilerek bir sonuca ulaşılması sürecini kapsamaktadır. Sözü edilen bu süreç, belli bir planlamayı, maddi kaynağı, zaman ve emeği gerekli kılmaktadır. Araştırma sürecindeki tüm bu değişkenler dikkate alındığında, elde edilen bilimsel sonuçların, toplamda önemli bir değerinin olduğu gerçeği toplumun tüm kurumlarınca bilinmesi ve bu bilimsel sonuçların da kullanılması gerekmektedir. Bazı bilimsel araştırmalar, kuram (teori) retmeyi ya da varolan kuramları sınamayı amaçlamaktadır.

Bilimsel araştırma özünde sorun çözmeye yöneliktir. Bunun için günümüzde bilginin üretilmesi son derece önemlidir. Hatta ülkelerin gelişmişlik sıralamasında bilim üretme, yani bilimsel araştırma bir ölçüt olabilmektedir. Bilimsel bilgiyi üretmek ve toplumun geneline yaymak ise üniversitelerin görev alanı içinde yer almaktadır.

Öğretim elamanları, ülkenin içinde bulunduğu sorunları hissedebilen, karşılaştığı bir problemi çözmek için uygun verileri belirleyip toplayabilen, belirlediği araştırma ortamının düzenleyicisi olarak problemleri amaçlara göre, mleyip yorumlayabilen, sonuçları sözlü ya da yazılı olarak özetleyip rapor edebilen kişi olarak tanımlanabilir. Bu nedenle Türkiye’de ülkenin sorunlarına araştırmalarla çözüm üretme görevini niversiteler üstlenmiştir (Akbaşlı, 2002).

Ancak niversitelerde görev alan genç ğretim elamanlarının önemli bir bölümünün yabancı dil sorunlarını tam anlamıyla zmleyemedikleri için, yabancı literatürden yeterince yararlanılamadığı görülmektedir (Korkut, 2002).

Bu alışma, ğretim elemanlarının yaşadıkları sorunların neler olduğu ve bu sorunların çözüm önerilerini elde ederek alandaki kişi ve kurumlara bilgi sağlamak amaçıyla yapılmıştır. Böylece, tespit edilen problemlere öncelikli çözüm

önerilerinin, problemin yaşandığı kaynaktan elde edilmesi ve bu problemlerin çözümünde hangi kurum ve kuruluşların rol alacağı ve öğretim elemanının bilimsel performansını sınırlayan nedenlerin teşhis edilmesi açısından da eldeki çalışma önemlidir.

Problem Cümlesi

Devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının problemleri ve bu problemlere ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Alt Problemler

1. Öğretim elemanlarının araştırma yaparken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Öğretim elemanlarının, araştırma süreçlerinde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modellerinden “genel tarama” modeli kullanılmıştır. Tekil tarama yapılarak, özellikler doğrudan ve belli standartlara uygun biçimde toplanmıştır (Karasar,1994).

Çalışma Grubu

Türkiye’deki tüm devlet ve özel üniversitelerde görev yapmakta olan öğretim elemanları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bölge, şehir ve bilim dalı ayrımı yapılmadan ulaşılabilen üniversitelerden toplam 112 öğretim elemanına ulaşılmıştır.

Katılımcıların 57’si erkek (% 59), 55 tanesi ise (% 49) kadındır. Örnekleme oluşturan öğretim elemanları, genellikle orta yaş düzeyindedirler. 38 (%34) öğretim elemanı

21- 30 yaşları arasında, 53 (% 47) kişi 31–40 yaşları arasında, 17 (% 16) kişi 41–51 yaşları arasında ve 4 (% 4) kişi ise 51 yaş ve üzeri yaşlarda olduklarını belirtmişlerdir. Örneklem grubunun kıdem dağılımlarına bakıldığında; 64 kişinin 1 ile 10 (% 57) yıl arası, 37 (% 33) kişi 11 ile 20 yıl arası, 9 (% 8) kişi 21–30 yıl ve 2 (% 2) kişi ise 31 yıl ve üstü kıdemde oldukları görülmektedir. Katılımcıların görev unvanları ise; 46 (% 41) araştırma görevlisi, 29 (% 26) yardımcı doçent, 5 (% 13,4) öğretim görevlisi, 10 (% 9) doçent; 6 (% 5) profesör, 5 (% 4,5) doktor öğretim görevlisi ve 1 (% ,9) okutman olarak sıralanmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin çözümlemesinde, tek değişkenli çözümler yapılarak frekans dağılımı ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Verilerin Geçerlilik ve Güvenirliliği

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama aracının geçerliliği için uzman görüşleri alınmıştır. Kapsam geçerliliği hakkındaki kanıtlar istatistiksel değil, uzman kanısına dayanan sübjektif görüşlerdir. Bu nedenle kapsam geçerliğinin ölçüsü olabilecek bir istatistik kullanılmamıştır. Fakat kapsam geçerliğini niceleştirme çabalarının da gösterildiği görülmektedir (Rozeboom, 1966).

Görüşme formu, alandaki altı uzmana incelettirilmiş ve bu uzmanların görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, alt problemlere ilişkin veri toplama aracıyla elde edilen verilerle ilgili bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Öğretim elemanlarının araştırma yaparken karşılaştıkları sorunlar:

Tablo 1. Öğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar

	Sorunlar	1		2		3		4	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Zaman sorunu	32	28,6	17	15,2	13	11,6	5	4,5
2	Ekonomik sorunlar	28	25,0	25	22,3	10	8,9	15	13,4
3	Bürokratik sorunlar	27	24,1	15	13,4	21	18,8	12	10,7
4	Uygulama ortamı sorunu	6	5,4	11	9,8	4	3,6	10	8,9
5	Araştırma yöntemleri ve istatistik sorunları	5	4,5	5	4,5	8	7,1	4	3,6
6	Yazılı kaynak sorunu	5	4,5	5	4,5	7	6,3	10	8,9
7	Yabancı dil sorunu	3	2,7	8	7,1	8	7,1	7	6,3
8	Yönetimsel olarak araştırma yapanın engellenmesi	3	2,7	5	4,5	5	4,5	2	1,8
9	Araç gereç yetersizliği	2	1,8	7	6,3	13	11,6	10	8,9
10	Teknolojiyi etkili olarak kullanamama sorunu	1	,9	7	6,3	4	3,6	7	6,3
11	Veri tabanlarına ulaşım sorunu	-	-	2	1,8	6	5,4	3	2,7
12	Etik sorunlar	-	-	-	-	3	2,7	2	1,8

Tablo 1 incelendiğinde, ilk üç probleme daha yoğun katılımın olduğu görülmekte iken, diğer sorunlara katılımın oldukça düşük oranda olduğu görülmektedir. Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların, öncelikli olarak belirledikleri sorun “zaman sınırlılığı”dır. Öğretim elemanlarının %29’unun, ders yükü yoğunluğu, idari görev ve sorumlulukları nedeni ile araştırmaya ayıracak zamanın kalmadığını vurgulamıştır.

Tablo 1 incelendiğinde “Ekonomik sorunlar” nedeni ile araştırma sürecinde zorluklar yaşandığını dile getiren katılımcıların oranının %25 olduğu görülmektedir. Yaşanılan bu problemin ardından yine ilgili tabloda, katılımcıların %25’nin “bürokratik

işlemlerin” yarattığı problemlerin, araştırma süreçlerini olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir.

Tablo 1’e göre dördüncü sırada yer alan ve önem derecesi gittikçe azalan problemlerin sıralaması şu şekilde yapılmıştır; “uygulama sınıfı-okulu bulamamak” (%5), “araştırma yöntem ve istatistik konularında bilgi eksikliği” (%5), “yazılı kaynak tarama problemleri” (%5), “yabancı dil sorunu” (%3), “yönetsel olarak araştırma yapanın engellenmesi” (%3), “araç gereç yetersizliği (kâğıt, bilgisayar, yazılım-program yetersizliği vb.)” (%2) ve “teknolojiyi etkili olarak kullanamama“ (%.9) olarak ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan problemlere paralel olarak dile getirilen benzer problemler, Suna ve arkadaşlarının (2007) yüksek lisans öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada da dile getirilmiştir. Bu çalışmada; kaynaklara ulaşma, konuyla ilgili kaynak sayısının yetersizliği, yazışma ve izin sürecinin uzunluğu, katılımcıların isteksizliği, yabancı kaynaklara ulaşmanın zorluğu, veri toplamak için yapılan harcamalar ve çeviri yapma konusundaki yetersizlikler sorun olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1’de ifade edilen problemlerin dışında karşılaşılan sorunların katılımcılar tarafından ifade edilmesi sağlanmıştır. Elde edilen görüşlerin genellikle nitel ve nicel özelliklere, yasal sorunlara ve insan kaynaklarına dayalı olduğu görülmektedir. Dile getirilen problemlerin; yayın organlarındaki hakemlerin objektif olmaması, araştırmalardaki yanıtlayıcıların isteksizliği, güncel konu bulamama, araştırma sonuçlarının dikkate alınmaması, öğretim görevlileri ve diğer öğretim elamanlarının yüksek lisans doktora yapmalarına izin verilmemesi, kütüphanelerdeki kitapların ödünç verme süresinin uzun olması, fen ve sağlık bilimleri alanında teknik elaman sıkıntısının yaşanması, uygulama için izin alınsa bile uygulama yapılacağı zaman sorun çıkması gibi problem kaynaklarına işaret edildiği görülmektedir.

Öğretim elemanlarının yaşadıkları sorunların kaynakları:

Öğretim elemanlarının, açık uçlu soruya verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular, kapalı uçlu sorulara verilen yanıtlarla benzerlik göstermektedir. Tablo 2 de, elde edilen verilerden oluşturulan temalar sıklık derecesine göre özetlenmiştir.

Tablo 2. Öğretim elamanlarının yaşadıkları sorunların kaynağı

Sorunlar	Frekanslar (f)
Bürokrasi	33
Ekonomik problemler	27
Zamansızlık	18
Ders yüklerinin fazlalığı	12
Yabancı dil sorunu	11
Yönetimsel sorunlar	10
Literatüre, veri tabanına ulaşım sorunu	7
Araç-gereç yetersizliği	6
İstatistik derslerinin yetersizliği	4
İşbirliği sorunu	3
Deneklerin araştırmaya katılma isteksizliği	2

Tablo 2'e göre, öğretim elemanları karşılaştıkları sorunların kaynağının, yoğunlukla bürokratik süreçten kaynaklandığını söylemişlerdir. Sosyal ve fen bilimleri alanlarında, betimsel veya deneysel araştırma süreci ile ilgili alınması gereken izinlerin araştırmacılar üzerinde yarattığı baskının ifade edildiği görülmektedir.

Yine aynı tabloda ikinci sırada yer alan problem kaynağının, ekonomik sıkıntılar veya maddi zorluklar olduğu söylenmiştir. Sorunların kaynağı olarak zaman sınırlılığı üçüncü sırada yer alırken; ders yükünün yoğunluğu dördüncü, yabancı dil sorunu beşinci ve yönetimsel sorunlara bağlı idari işler ve iş yükünün altıncı sırada yer aldığı görülmektedir.

Daha sonra sırasıyla, literatürler ve veri tabanlarına ulaşım sıkıntısı, araç-gereçlerin yetersizliği, istatistik derslerinin yetersizliği, işbirliği yapmanın zorluğu/ kişiler arası ilişkiler ve deneklerin araştırmaya katılımlarındaki isteksizliğin araştırma süreçlerinde yaşanan problemlerin birer kaynağı olduğunu belirtmişlerdir.

İlgili tabloda yer almayan ifadeler ise; “*Araştırmanın yapılacağı gruba ön bilgilerin verilmemiş olması*” “*partner yetersizliği*”, “*bilimsel kıskançlık*”, “*yapılan çalışmaların birbirini tekrarlayan çalışmalar olması*”, “*yayın organlarının yetersizliği*” ve “*hakemlerin tarafsızlığı*” gibi sorunlar da ifade edilmiştir.

Ekonomik güç ya da yeterlilik, bir araştırmanın kotarılması için gerekli olan öğelerin başında gelmektedir. Çünkü araştırmaların (Cohen ve ark.,2000), sosyal, fiziksel olgular hakkında bilimsel bilgi elde etmek amacıyla sistematik, planlı bazen de kontrollü yapılan çalışmalar olma özelliği (Akt. Kılıç ve Cinoğlu, 2008) gösterdiği için, bir çok aşamayı, kontrol süreçlerini ve kontrol edilen veya edilemeyen değişkenleri de beraberinde taşımaktadır. Tüm bu süreçlerin, belli bir maliyet yükünü doğurduğu da bilinmektedir. Araştırmanın getireceği maliyeti karşılayacak bir alternatif bulunamadığı sürece, araştırmacının içinde bulunduğu ekonomik gerçekler göz önünde bulundurulduğunda, araştırmanın maliyet boyutu sürecin problem kaynağı olma durumunu da sürdürecektir. Öğretim elemanlarının içinde buldukları olumsuz mali koşulları gidermenin bir yolunun da fazla sayıda ders sorumluluğunu üstlenme yoluna gittikleri görülmektedir. Girgin’in (2007) yapmış olduğu bir çalışmada elde ettiği bulgular sözü edilen seçimi desteklemektedir. Bu çalışmada öğretim elemanlarının ücret düşüklüğünden yakındıkları, araştırmalara maddi destek sağlama konusunda sıkıntı yaşadıkları, ekonomik kaygı nedeniyle öğretim elemanlarının fazla derse girmek istediklerini ve bu ders yükünün de, öğretim elemanının zamanını doldurması nedeni ile bilimsel araştırmaya zamanlarının kalmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yine, maddi gelir sağlamak amacıyla fazla ders almak zorunda kalınması sonucu araştırmaya ayıracak zaman sorununu dile getiren bir diğer çalışma ise Arı (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, ğretim elamanlarının en önemli sorunlarının ücret düşüklüğü bulunduğu ve katılımcıların üçte birinin ders yükü fazlalığının olduğu görülmektedir.

Tablo 3 ğretim elamanlarının yaşadıkları sorunların görülme sıklığı

Sorunların yaşanma sıklığı	Frekanslar(f)
Her araştırmada- çoğu zaman	72
Ara sıra –bazen	10

Öğretim elemanlarına, “vurguladığınız problemleri yaşama sıklığınız nasıldır?” şeklinde yöneltilen soruya, Tablo 3’de de görüldüğü gibi, katılımcıların, çoğunluğunun (72) “sıklıkla” yanıt verdikleri görülmektedir.

Her araştırma sürecinde, benzer sorunlarla her seferinde karşı karşıya kalındığında, bireylerde yılmılık yaratacağı gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat ğretim elemanlarının, aldıkları eğitimlere bağlı olarak problem çözme süreci ile ilgili farkındalık düzeylerinin yüksek olması, bu problemlerin üstesinden gelmesine yardımcı olabilir. Çünkü Ellis ve Siegler’e göre (1994), her bireyin problem zebilme kapasitesi vardır ve bireyler, sembol ve fikirleri bir olaydan diğer bir olaya da aktarabilmektedirler. Problem özme konusunda eğitim almamış bir kimsenin sorunlara sistemli ve etkin olarak yaklaşması zor olacaktır. Problem özme konusunda eğitim almış olmak, sadece kişinin bu konudaki kapasitesini artırmakla kalmaz aynı zamanda, fikir üretimi konusunda başka kişilerden de yararlanarak, sinerjik bir etki yaratılmasını sağlayabilir.

Öğretim elemanları, ekonomik sorunları, araştırma sürecinde karşılaştıkları önemli problemlerden biri olarak nitelendirmişlerdir. Bu araştırmada, kurum ve

kuruluşlardan araştırmalara maddi kaynak sağlamak amacı çeşitli destekler arama çabasına girildiği ve bu desteklerin de genellikle görev yapılan kurumlardan sağlandığı söylenmiştir. Tablo 4'e, öğretim elemanlarını araştırma süreçlerinde destekleyen kurumlar yer almıştır. Sözü edilen kurumların ilk üçünden maddi destek sağlanırken, dördüncü sırada yer alan desteğin manevi nitelik taşıması ise dikkat çekicidir.

Tablo 4. Öğretim elamanlarının araştırmalarını destekleyen kurumlar

Destek türleri	Frekanslar(f)
Üniversiteler	31
TÜBİTAK	29
BAP	19
Danışmanlar ve Hocalar	18
MEB	7
Arkadaşlarım, akademisyenler ve alan uzmanları	5
Çalışma arkadaşları, çevre ve aile	4
DPT	4
Özel sektörden hammadde, uygulama alanı	4
AB hibe fonları- ERASMUS ve Yabancı kurumlar	3

Öğretim elemanlarının, araştırmaları için destek aldıkları kurumların başında kendi kurumlarının geldiği görölmektedir (Tablo 4). Bu görüşü paylaşan katılımcıların (31 kişi) arkasından, 29 öğretim elemanı ikinci sırada TÜBİTAK'tan destek aldıklarını söylemişlerdir. Üçüncü sırada BAP, dördüncü sırada ise danışmanlardan ve hocalardan alınan destek yer almıştır.

Danışman ve hocalardan sağlanan, motivasyon, yönlendirme, uzman yardımı vb. yardımlarla araştırmacıların temel ihtiyaçlarının (güven, sevgi vb.) karşılandığı şeklinde de yorumlanabilir. Bireysel motivasyonun; başarı beklentisine, başarının

sağlayacağı yarara ve fiziksel, duygusal, toplumsal ihtiyaçların karşılanma düzeyine de bağlıdır. Yukarıda sözü edilen güç kaynağının, dışsal motivasyon olduğu anlaşılmaktadır. Dışarıdan gelen ve onaylanma ya da cezalandırılma gibi unsurlarla harekete geçen organizma amaç odaklı etkinliklere yönelirken, içsel motivasyona sahip olanlar da davranışlarını iç dinamikleriyle yönlendirmektedirler (Ryan ve Deci, 2000).

İnsan boyutundaki destek kaynağının, akademisyen, alan uzmanları, alan hocalarının önerileri, çalışma arkadaşları, aile ve arkadaşlar ile sürdürüğü görülmektedir (Tablo 4). Böylece, araştırma sürecindeki işlerin etkili olarak yürütülmesine katkı getiren öğelerin süreçte etkili bir rol oynadıkları söylenebilir.

Tablo 4’te gittikçe daha az bir oranda destek alınan kurumların sıralamasına bakıldığında sırasıyla, DPT, özel sektörden hammadde, uygulama alanı (veri toplama, maddi destek, araç gereç, kaynak), AB hibe fonları- ERASMUS ve yabancı kurumların yer aldığı görülmektedir.

Katılımcılardan 37 kişi bireysel, 29 kişi grup, 30’u da araştırmanın niteliğine göre grup ya da bireysel olarak araştırmalarını planlayıp yürüttüklerini söylemişlerdir (Tablo 4).

Tablo 5 Öğretim elamanlarının Araştırma sürecinizi planlamaları

	Frekanslar(f)
Araştırmayı planlama	
Bireysel olarak planlama	37
Grup olarak planlama	29
Bireysel -grup olarak planlama	30

Günümüzde, bir kurumun başarısının sırrı genellikle o kurumda oluşturulan sinerji ile açıklanmaktadır. Sinerji ise, o kurumda görev alan her bireyin potansiyelinde barındırdığı enerjidir. Bu enerjilerin bir arada kullanılması ile ortaya çıkan sinerji,

kurum çalışanlarının işbirliği içerisinde olmalarını da gerektirmektedir. Bu konunun önemini dile getiren Dökmen (2005), tek başlarına önemli bir işlev sergileyemeyecek olan birimler bir araya gelip sinerjik bir iletişim oluşturduklarında büyük bir güç ortaya çıkar demektir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular ve yorum

Öğretim elemanlarının, araştırma sürecinde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik önerileri:

Öğretim elemanları, süreçte karşılaştıkları ve öncelikli olarak dile getirdikleri problemleri, yine aynı önem sırasında ivedilikle çözümlemesi gereken öneriler olarak dile getirmişlerdir.

Katılımcıların çözüm önerilerine baktığımızda ilk üç sırada: Bürokratik engellerin kaldırılarak araştırma izinlerinin alınması sürecinin kolaylaştırılması (%28); öğretim elemanının araştırmaya ayırabileceği zamanın artırılması (%15) ve maddi desteklerin sağlanması (%13) gerekliliği üzerinde durulmuştur (Tablo 6).

Araştırmaya ayıracak zamanın artırılması, ders yüklerinin azaltılması koşuluna bağlandığı belirtilmiştir. Ders yükünün azaltılabilmesi koşulu ise, bazı durumlarda ekonomik koşulların iyileştirilmesine bağlı olduğu önceki bölümlerde yer alan verilerden ve yapılan diğer çalışmaların bulgularından da anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Öğretim elamanlarının göre yaşadıkları güçlükleri çözümlmek için önerileri

	Çözüm önerileri	1		2		3		4	
		f	%	f	%	f	%	f	%
1	Bürokratik engellerin kaldırılması	31	27,7	9	8,0	10	8,9	13	11,6
2	Öğretim elemanının araştırmaya ayırabileceği zaman artırılmalı	17	15,2	14	12,5	10	8,9	14	12,5
3	Maddi destek	15	13,4	19	17,0	20	17,9	9	8,0
4	Yabancı dil eğitimi verilmeli	13	11,6	4	3,6	7	6,3	7	6,3
5	Araştırma yapmak için yurt dışı olanağı sağlanmalı	13	11,6	23	20,5	12	10,7	11	9,8
6	Üniversitelerdeki bilimsel araştırma projelerini destekleme birimleri araştırmacılara olanaklar sağlamalı	10	8,9	24	21,4	17	15,2	10	8,9
7	Araç gereç olanakları yeterli olmalı	6	5,4	2	1,8	9	8,0	16	14,3
8	Kütüphanelerdeki veri tabanları ve yazılı kaynaklara ulaşım kolaylığı artırılması	6	5,4	7	6,3	6	5,4	12	10,7
9	Çalışılan birimdeki koşullar iyileştirilmeli	4	3,6	7	6,3	20	17,9	11	9,8

İlk üçte yer alan önerileri takip eden diğer öneriler ise sırasıyla; “yabancı dil eğitimi verilmelidir”. (% 12), “araştırma yapmak için belirli aralıklarla yurt dışı olanağı sağlanmalıdır” (% 12), “üniversitelerdeki bilimsel araştırma projelerini destekleme birimleri araştırmacılara olanaklar sağlamalı ve desteklerle ilgili rutin bilgilendirmeler yapılmalıdır” (% 9), “araç gereç olanakları sağlanmalıdır” (% 5), “kütüphanelerdeki veri tabanlarına ve yazılı kaynaklara ulaşım kolaylığı getirilerek veri tabanı ve yazılı kaynakların niteliği ile çeşitliliği artırılmalıdır” (% 5) ve son öneri olarak, “çalışılan

birimdeki koşulların gözden geçirilerek iyileştirilmelidir” (% 4) şeklinde ifade edilmiştir.

Aynı sorunun açık uçlu maddesinde yer alan öneriler ise şu şekilde ifade edilmiştir:

“Görev yapılan birim ve üniversite ulusal ya da uluslararası nitelikte dergi çıkararak yayın desteği vermelidir”, “tüm araştırma sonuçlarının yayınlandığı veya bir yerde toplandığı Türkiye araştırma veri bankası oluşturulmalı ve bibliyografya gibi bir yerde toplanmalıdır”, “araştırma yöntem ve teknikler, istatistik, verilerin analizi gibi konularda rutin eğitimler verilmelidir”, “yıl içerisinde bir araştırmacıya sağlanacak destek sayısı standartlaştırılmalıdır (biri hiç destek alamazken öbürü 3-4 destek almamalıdır)”, “kaynak ve olanak çeşitliliği açısından üniversiteler arası işbirliğinin artırılması-ancak bunun bürokratik işlemlere çok fazla takılmadan yapılabilmesi gereklidir”, “yapılan çalışmaların sonuçları ilgili kurumlar tarafından kullanılmalıdır (örneğin MEB)”, “araştırmaya katılanlara (öğretmen-öğrenci, yönetici vb.) araştırma sonuçlarının geribildirimleri verilmelidir”, “araştırma yöntemleri ders içerikleri, bilimsel araştırma projelerinin hazırlanması, önerilmesi ve değerlendirilmesi gibi süreçler hakkında bilgilendirme seminerleri düzenlenmelidir” ve “kurumlardaki mobbing uygulanması engellenmelidir”.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorum ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Birinci alt probleme dayalı sonuçlar:

Devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının, araştırma süreçlerinde karşılaştıkları en yoğun problemler sırasıyla; genellikle ders yükü nedeni ile ortaya çıkan zamansızlık, araştırmaların belli bir maddi kaynağı gerektirmesi olması nedeniyle yaşanan ekonomik sorunlar ve araştırma izinlerinin alınmasında yaşanan bürokratik işlemlerden kaynaklanan problemlerdir.

Öğretim elemanları, süreçte yaşanan problem kaynağının; bürokratik işlemlerden, ekonomik sıkıntılardan, zamansızlıktan, ders yükü yoğunluğundan, yabancı dil sorunu ve idari yükümlülüklerinden kaynaklandığına işaret etmişlerdir.

Araştırma sürecinde yaşanan bu problemlerin, her araştırmada tekrar ettiği ve bu sorunların sıklıkla yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının araştırmalarının, genellikle görev yaptıkları üniversite, fakülte ya da bölümleri tarafından maddi olarak desteklendiği, ikinci sırada TÜBİTAK'ın yer aldığı, üçüncü sırada ise BAP desteğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların dördüncü sırada yer verdiği destek türü ise danışmanlarından veya hocalarından aldıkları manevi destektir.

Öğretim elemanları, araştırmalarını genellikle bireysel olarak yürütmektedirler.

İkinci alt probleme dayalı sonuçlar:

Öğretim elemanları, araştırma yaparken karşılaştıkları problemlerin çözümüne yönelik olarak şu önerilerde bulunmuşlardır:

Araştırma süreçlerindeki bürokratik sürece ilişkin engellerin çözümlenmesi, öğretim elemanlarının araştırma yapmalarını sağlayacak olanakların yaratılması, araştırmalara maddi desteklerin sağlanması ve araştırmacılara dil eğitimi olanaklarının sunulması şeklinde öneriler getirilmiştir.

ÖNERİLER

- YÖK dolayısı ile üniversiteler, toplumsal kurumlarla işbirliği ve dayanışmaya dayalı ilişkilerini geliştirme yoluna gitmelidir. Böylece, diğer kurum ve kuruluşlar öğretim elemanlarının araştırmalarını kolaylıkla ve nitelikli olarak uygulamalarını sağlayacak alt yapıyı oluşturabilirler. Bunun sonucunda, bürokratik işlemler daha az sayıda ve kolay olabilecektir.
- Öğretim elemanlarının, yaşam standardını arttıracak ücret politikaları oluşturulmalıdır. Böylece araştırmacının ders yükünün daha az olması sağlanabilir araştırmaya ve daha fazla alması zamanın ayrılabilir.
- Araştırmalara destek sağlayan sanayi ve sivil örgütleri gibi kurum ve kuruluşların sayısı artırılmalıdır. Böylece seçenek artmış ve araştırma konularında çeşitlilik fırsatı sağlanmış olacaktır.
- Araştırmacıların, yabancı literatürü takip etmeleri, uluslararası bilgi paylaşımı çevrelerde kendilerini ifade edebilmeleri ve elde ettikleri bilimsel bilgileri paylaşabilmeleri için, yabancı dil sorununun ortadan kaldırılması gerekmektedir. Öğretim elemanlarına, ihtiyaç duydukları düzeye göre dil sorunlarını gidermelerini sağlayacak yurt içi ve yurt dışı eğitim olanakları sunulmalıdır.

Araştırma kültürünün araştırmacılara kazandırılması kuşkusuz bir eğitim sorunudur. Araştırma eğitimi ile, araştırmayı kotarmak, yapılan araştırmalardan yararlanabilmeyi sağlayacak donanıma sahip olmak, bilimsel

tutum ve davranışların kazandırılması gerekmektedir (Saracaloğlu ve ark., 2005). Üniversiteler, kendi bünyelerinde oluşturdukları bilimsel araştırma birimleri aracılığı ile öğretim elemanlarına rutin olarak; ulusal ve uluslararası araştırma destekleri, çeşitli araştırma konuları, veri analizi teknik ve yaklaşımları, araştırma önerileri ve projelerini düzenleme, uluslar arası makale yazım kural ve biçimleri, veri tabanlarına ulaşım olanakları hakkında bilgilendirme seminerleri düzenlemelidir.

- Üniversitelerin araştırma destek üniteleri, belli standartlar ölçüsünde desteklerini sunmalıdırlar. Bu standartlaşma sayesinde, bir öğretim elemanın yıl içerisinde dört kez, diğerinin ise bir kez destek alma eşitsizliği ortadan kaldırılmış olacaktır.
- Öğretim elemanlarının, idari görevlendirilmeleri göz önünde bulundurularak ders yükü sorumlulukları, araştırmaya ayıracak zamanları ve ücret politikaları üstlendikleri sorumlulukların derecesine göre düzenlenmelidir.
- Öğretim elemanlarının, araştırmaları sonucunda elde ettikleri bulguların, ilgili kurum, kuruluşlar dolayısı ile toplum tarafından kullanılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaşı, S. (2002). Bir Araştırma Ortamı Olarak Üniversite. *Eğitim Araştırmaları*, 9, 164–171.

Arı, A. (2007). Üniversite Öğretim Elamanlarının Sorunları. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17, 65–74

Dökmen, Ü. (2005). *Küçük Şeyler*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

- Ellis, S.; Siegler R.S: (1994): Chapter 11: Development of Problem Solving *Thinking and Problem Solving-Handbook of perception and cognition* Edited by Robert J Sternberg, Academic Press, USA. p. 336–363.
- Girgin, D. (2007). Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elamanlarının Ders Yüklerinin Bilimsel Çalışma ve Araştırma Yapma Üzerine Etkisi Üzerine: Bir Durum Araştırması. *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu* (17–20 Ekim 2007) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 3A Eğitim Danışmanlık LTD. Ankara.
- Korkut, H. (2002). *Sorgulanan Yükseköğretim*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Rozeboom, W.W. (1966). *Foundations of the theory of prediction*. Homewood, IL: Dorsey.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L (2000): Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Saracaloğlu, A.S; Varol, S. R; Ercan, İ. E. (2005). Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Kaygıları, Araştırma Ve İstatistiğe Yönelik Tutumları İle Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:17, 187/189.
- Suna, Ç., Karadağ, R. ve Tuğba, S.A. (2007) “Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Sorunlarına İlişkin Görüşleri” (Eskişehir İl Örneği). *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*(17–20 Ekim 2007) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Özdem, G. (2002). *Bir Üniversite Adına Diğer Bir Üniversitede Lisansüstü Öğrenim Gören Araştırma Görevlilerinin Sorunları (Ankara İli Örneği)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.